

چکیده

سلامت روانی از ملزومات زندگی اجتماعی انسان است که او را از انحرافها و کژیهای احتمالی مسیر در امان میدارد و بستر ساز نائل شدن او به حیات طیبه میگردد؛ زیرا نوع آفرینش انسان به گونه‌ای است که رشد و تکامل او به کنشها و واکنشهایش در بستر اجتماع ارتباط مستقیم دارد؛ از دیگر سو اغلب آزمایشهای الهی در محیط جامعه ظهور و بروز مینماید. بنابراین تأمین سلامت افراد جامعه یکی از مهمترین مسائل اساسی در هر جامعه محسوب میشود که سلامت روانی اجتماعی را در پی دارد. چنین جامعهای میتوانند از تمامی ظرفیتهای وجودی خود برای رسیدن به کمال معنوی و مادی بهره ببرند.

با وجود اهمیت مسأله سلامت روان و با توجه به افزایش وسایل تفریحی مدرن و متنوع و استفاده از تمام مناظر طبیعی جهان و توسعه امکانات رفاهی، یکی از مهمترین چالشهای جوامع بشری ابتلا به امراض روانی و گستردگی فشارهای روحی است و توسعه علوم هم نتوانسته برای این معضل راه حلی شایسته ارائه دهد. به نظر میآید علت عمده این ناکامی را در شناخت ناقص و سطحی و بلکه نادرست ابعاد وجودی انسان و فلسفه آفرینش او میتوان جستجو کرد. خداوند در قرآن کریم تنها راه رستگاری و سعادت انسانها را تزکیه و پالایش روان آدمی بیان مینماید و در قرآن میفرماید: «قد افلح من زکّیها و قد خاب من دشیها؛ هر کس نفس خود را از گناه پاک سازد به یقین رستگار خواهد شد و هر کس آن را به کفر و گناه پلید گرداند زیان کار خواهد گشت (شمس/9 و 10) از آنجا که قرآن کریم برای تأمین سعادت، سلامت و کمال انسان نازل شده است، دربرگیرنده پیامهای روشنگر و هدایتکننده است. در مکتب اسلام انسان اجازه ندارد با انجام امور زیان آور و ترک کارهای مفید به سلامت جسم و روان خود آسیب وارد کند. بر این اساس و با توجه به اهمیت موضوع مقاله حاضر به سنجش میزان سلامت روانی، با هدف کشف راهکارهایی جهت تقویت آن در قرآن میپردازد.

یافته‌ها و نتایج

نتیجه پژوهش نشان میدهد: مهمترین شاخصهای جامعه سالم در بعد بینشی عبارتند از: ایمان به خداوند و درک حضور او، یقین به وعدههای الهی، هدفمندی، امیدواری؛ در بعد رفتاری نیز، صبر و استقامت، خودباوری، تقوا و پویایی، شاخصهای سلامت روانی جامعه اسلامی به شمار میآیند.

بحث و نتیجه گیری

آنچه در این نوشتار با تحلیل آیات و روایات به آن رسیدیم، شاخص‌های سلامت روان در جامعه است. در جامعه‌ای که این شاخص‌ها در افرادش مشهود باشد جامعه‌ای موفق و سالم است. این شاخص‌ها به دو بعد بینشی و رفتاری تقسیم می‌شود. هر چه این شاخص‌ها که بیان شد در افراد جامعه بیشتر باشد جامعه جامعه‌ای پویاتر خواهد بود و این پویایی سخن از این دارد که جامعه از سلامت روان برخوردار است. افراد جامعه با ایمان خود در تأمین آرامش جامعه پرداخته و از برکات الهی برخوردار می‌گردند و به سوی هدفی که برای خود در نظر گرفته حرکت می‌کنند. امید به آینده دارند پس با شور بیشتر به سوی هدف خود که برای خود در نظر گرفتند حرکت می‌کنند و با صبر خودشان زندگی بی دغدغه دارند و همواره پیروز هستند و به کمک همان صبر به حل مشکلات اقتصادی و بر طرف کردن موانع راه خودکفایی جامعه‌اش می‌پردازند و به پیشرفت اقتصادی جامعه کمک می‌کنند. خود را باور دارند و با تقوا و مراقبت از خود به بصیرت می‌رسند و پایه‌های وحدت را در جامعه محکم و جامعه‌ی خود را آباد می‌کنند.

روش

این پژوهش با هدف به دست آوردن راههای تأمین سلامت روانی انسان در حوزه اجتماعی و در امان ماندن او از کژیهای احتمالی مسیر رسیدن به حیات طیبه به رشته تحریر درآمده است. همچنین با روش توصیفی- تحلیلی و با تأمل در آیات قرآن، بررسی کتابهای لغوی، تفاسیر، به واکاوی شاخصهای سلامت روانی جامعه از منظر قرآن پرداخته است.

منابع

- 1- قرآن کریم، ترجمه ناصر مکارم شیرازی، (1373). قم: انتشارات مطالعات تاریخ و معارف اسلامی.
- 2- ابن عاشور، محمدطاهر (1420). التحریر والتنویر، بیروت: انتشارات موسسه التاریخ العربی.
- 3- آمدی، عبدالواحد بن محمد (1410). غررالحکم، قم، دارالکتب الاسلامی.
- 4- ایروانی، جواد (1383). مجله تخصصی الهیات و حقوق، شماره 14 ص 132.
- 5- خمینی، روح الله (1372). چهل حدیث، (چاپ سوم). قم: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (رحمه الله).
- 6- دشتی، محمد (1383). نهج البلاغه، قم: انتشارات شهاب.
- 7- راغب اصفهانی، حسین (1374). مفردات الفاظ قرآن، دمشق: انتشارات دارالعلم.
- 8- زرشناس، شهریار (1392). روان شناسی مدرن و حقیقت فراموش شده انسان، قم: انتشارات دفتر نشر معارف.
- 9- سیاه پاسداران انقلاب اسلامی / نمایندگی ولی فقیه/ پژوهشکده تحقیقات اسلامی، خطیبی کوشک، محمد، نگارش، حمید (1386). فرهنگ شیعه، (چاپ اول). قم: انتشارات زمزم هدایت.
- 10- سایت فرهنگستان ادب، <http://apll.ir>
- 11- شجاعی، محمدصادق (1386). مجله شمیم یاس، شماره 49، ص 16. پایگاه اطلاع رسانی حوزه <http://hawzah.net>
- 12- صناعی، سید مهدی، (1387). بهداشت روان در اسلام، قم: انتشارات تبلیغات اسلامی.
- 13- طباطبایی، محمدحسین (1378). المیزان فی تفسیرالقرآن، قم: انتشارات اسلامی.
- 14- قطب، محمد (1408). فی ظلال القرآن، بیروت: انتشارات دارالشرق للشر و التوزیع.
- 15- کلینی، محمد بن یعقوب، (1386). اصول کافی، کمره ای محمدباقر، قم: انتشارات اس

